

INTERPELLATION TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2016-03-31
Besvaras senast
2016-04-18

Till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:526 Den svenska mjölknäringen

Gris-, nötkötts- och fjäderfäproduktionen har minskat kraftigt i Sverige och mjölkproduktionen är nu i en stor och djupt allvarlig kris, vilket dränerar mjölkgårdarna på kapital och leder till konkurser och nedläggningar. En konkurs för en lantbrukare är helt förödande eftersom man i princip alltid borgar för lånen också med sin personliga ekonomi, och därför förlorar både gården och ofta får släpa med sig miljonskulder vidare i livet.

Många vanliga mjölkbönder – ekmjölkens omfattas knappast av krisen – som gjort mångmiljonsatsningar det senaste decenniet, oftast uppmuntrade av rådgivare, näring, politiker och banker kalkyler ser nu sina kalkyler ligga i spillror när mjölkpriset är på 1980-talsnivå på grund av avregleringen inom EU och Rysslands och Kinas minskande import.

Det är bra att EU nu diskuterar olika åtgärder som produktionsbegränsningar, exportstöd och nationella stödinsatser, för så djup är krisen. Många EU-länder agerar också för att hjälpa. Frankrike sänker till exempel arbetsgivareavgifter och i Italien har regering och banker överenskommit om amorterings- och räntefrihet under några år.

I Sverige har regeringen pratat litet om lånegarantier, men mycket lite har hänt. Avser regeringen att göra något substansieellt för Sveriges mjölkbönder i den kris som råder eller nöja sig med endast uppmuntrade tillrop?

Alliansregeringen ledd av Finansdepartementet drev fram en höjning av den effektiva dieselskatten med 600 milj kronor, vilket även i efterhand måste ses som ett missgrepp. Få traktorer har konverterats till förnybar drift, för över 98 procent av landets lantbrukare med konventionella traktorer får typ 15 procent av nettointäkterna användas till mycket dyrare drivmedel än övriga EU-bönder. Mjölkproduktion innebär stora drivmedelskostnader. En sänkning av dieselskatterna, eller återföring av dem, till nivåerna för tio år sedan skulle tillföra jordbruket runt ½ miljard per år, vilket borde ska så snart som möjligt. Utan mjölkbönder och andra bönder får ju staten över huvud taget inte in några skatter från dem.

Men har då staten något ansvar när hårt arbetande mjölkbönder över hela Sverige blöder ekonomiskt? De är väl företagare som tar egna beslut och får sota för dem, om investeringarna inte lönar sig..? Jag kan inte se det så.

Jordbruk är en livsnödvändig basverksamhet i varje land och det svenska jordbruket har i sekler och millennier producerat mat och mjölk till befolkningen. De senaste 100 åren har staten genom olika jordbruksregleringar ansvarat för en stabilitet i villkoren, eftersom mjölkproduktion är oerhört arbets- och kapitalkrävande, och en bonde som investerar tungt i mjölkproduktion med hög skuldsättning och personligt risktagande skulle inte kunna göra det utan att förlita sig på en rimlig prisstabilitet för mjölkpriset.

Priset har dessa 100 år inte varit högt, men heller inte extremt lågt. De bönder som ivrigt påhejade av alla som gläds över att företagare vill investera i samhällsnyttig verksamhet över hela landet – politiker, näring, konsumenter, byggare, banker och så vidare – och som tog stora lån och byggde för modern och djurvänlig mjölkproduktion 2008 eller 2010 eller 2012 utgick alla ifrån att även om EU vartefter skulle minska sina regleringar skulle den friare marknadssituationen, trots lite större prissvängningar, ändå ge mjölkpriser inom rimliga prisintervall.

Så rådgivarna beräknade och politikerna lovade och bankerna lånade ut och många moderna kostallar ersatte gamla slitna sådana.

Så tog EU bort sina mjölkkvoter, Ryssland stängde sin import av mjölkprodukter och Kina minskade sina inköp kraftigt. Mjölkpriset sjönk från 3,50 kronor per kilo eller mer ned till 1980-talsnivå, det vill säga ca 2,60 kronor per kilo mjölk. Kalkylerna vid byggandet utgick långsiktigt i de värsta scenarierna från 3 kronor per kilo. Nu har priset legat så här lågt i något år och ingen vändning syns i sikte.

Andra länder agerar, som jag nämnt. De känner ett ansvar för att stödja hårt pressade företagare när krisen är som värst. Men i Sverige har mycket lite hänt. Det talades vitt och brett om kreditgarantier från regeringen, men det bidde inget. Regeringen stödde inte Centerpartiets förslag om lägre dieselskatter eller att EU temporärt skulle bidra till att minska överskotten. Kommer regeringen att ställa sig bakom frivilliga produktionsbegränsningar eller använda den möjlighet till nationellt stöd som kan öppna sig? Kommer regeringen att använda mer av landsbygdsprogrammet för riktade miljöersättningar till mjölkgårdarna? Kommer regeringen att stötta en nationell kampanj för att stötta svensk miljövänlig mjölkproduktion genom en bred kampanj att gärna köpa mjölk, ost och fil som är närproducerad under goda miljö- och djurskyddsbetingelser? Över hela landet finns tusentals oerhört pressade och

mycket hårt arbetande mjölkföretagare.

Mot denna bakgrund vill jag fråga statsrådet Sven-Erik Bucht:

Avser regeringen och statsrådet att gripa in för att på olika sätt förbättra villkoren för den svenska mjölknäringen, eller ej?

.....

Staffan Danielsson (C)

Överlämnas enligt uppdrag

Lisa Gunnfors